

Samenvatting peukenpilot Lijnbaan (Rotterdam) 2015

Jaarlijks gooien Nederlanders zeven tot tien miljard peuken op straat, waarvan er ongeveer twee miljard langdurig blijven liggen. In veel binnensteden is op diverse plekken sprake van een overmatige hoeveelheid peuken op straat. NederlandSchoon wil deze zwerfpeuken voorkomen, door in te zetten op voorzieningen, gedragsbeïnvloeding en informatievoorziening.

Doelstelling

Om zwerfpeuken aan te pakken, heeft NederlandSchoon in 2015 een pilot uitgevoerd op de Lijnbaan in Rotterdam, samen met British American Tobacco (waarmee ook de peukenpilot op 't Wed in Utrecht in 2014 is gedaan). Aan deze pilot werkten ook de gemeente Rotterdam en de gebiedsbeheerder Bilfinger actief mee. Voor de gemeente Rotterdam was deze pilot onderdeel van een breder zwerfafvaloffensief dat in de gehele gemeente wordt uitgerold.

De pilot werd uitgevoerd met de volgende doelstellingen:

- ✓ Een methode ontwikkelen die bijdraagt aan het verminderen van de op straat gegooiden peuken in het Lijnbaangebied in Rotterdam, waarbij alle relevante partijen (bedrijven, ondernemers, beheerders) en doelgroepen (winkelpersoneel, winkelend publiek, reizigers, voorbijgangers) werden betrokken.
- ✓ De maatregelen die onderdeel uitmaken van de pilot toetsen op hun werking in de praktijk.
- ✓ Nieuwe kennis opdoen over de aanpak van de peukenproblematiek in centrumgebieden.

Integrale aanpak met 3 interventies

Om te komen tot een integrale aanpak van het peukenprobleem op de Lijnbaan is gestart met een workshop. In deze workshop hebben we met een diverse groep mensen (vertegenwoordigers van alle betrokken partijen, Rotterdammers, en rokers) een verkenning van het gebied gedaan, waarbij we hebben gekeken naar het gedrag van mensen. Hierbij hebben we hotspots geïdentificeerd en nagedacht over voorzieningen die hierop aansluiten.

Hieruit zijn 3 interventies voortgekomen, die gefaseerd zijn uitgevoerd:

1. Het plaatsen van voorzieningen: In het hele gebied zijn peukenvoorzieningen geplaatst. Aan iedere bestaande afvalbak is een speciaal ontwikkelde peukenkoker gehangen (46 stuks in totaal). Op bekende probleemlocaties (overgangslocaties) zijn zeven losstaande peukenzuilen geplaatst. En in 2 plantenbakken waar vaak peuken werden gedeponeerd, zijn 2 staande peukenpalen geplaatst.
2. Ondernemersaanpak: Het betrekken van de ruim 180 ondernemers in het gebied. Aan de ondernemers is gevraagd de actie te steunen en om in gesprek te gaan met het personeel. Om

de ondernemers te faciliteren werd hen een aantal communicatiemiddelen (brief, posters en etalagesticker) en draagbare asbakken (Barkadera's) voor het personeel ter beschikking gesteld.

3. Publieksactie: Actie om het publiek te attenderen op het peukenprobleem en de aanpak. Op koopavond zijn, met de speciaal aangestelde Rotterdamse Peukeninspectie (bestaande uit John de Wolf, acteurs en freerunners), de nieuwe voorzieningen onder de aandacht gebracht. Er werden Barkadera's (zakasbakjes) uitgedeeld en rokers die hun peuken correct weggooiden werden in het zonnetje gezet en toegezongen. Het geheel werd opgenomen, waarvan een kort promotiefilmpje is gemaakt. De wethouder van Rotterdam (Joost Eerdmans) en de directeur van NederlandSchoon (Hélène van Zutphen) onthulden het filmpje van deze actie enkele dagen later aan het publiek, waarna het filmpje is verspreid via social media kanalen en websites.

Effect metingen van de aanpak

Om de effectiviteit van de interventies te toetsen vonden er vier metingen plaats rondom de gefaseerde implementatie van de interventies. Bij aanvang van de pilot vond een 0-meting plaats en vervolgens na iedere interventie een nameting. Tijdens iedere meting zijn met behulp van vier meetmethoden de effecten van de aanpak in de praktijk gemonitord:

- ✓ Tellingen van het aantal sigaretten op straat in 15 geselecteerde meetvakken.
- ✓ Observeren van rokers en hun weggooigedrag in het Lijnbaangebied.
- ✓ Afnemen van vragenlijsten onder rokers die hun sigaret op straat gooiden en rokers die de voorzieningen gebruikten.
- ✓ Registratie van de inhoud van de nieuwe voorzieningen aan de afvalbakken.

Iedere meting duurde 3 weken, en elke meetweek bestond uit vier meetdagen (woensdag t/m zaterdag). De metingen vonden plaats tussen 12:00 en 14:00.

Proces doorloop

Het gehele proces gedurende het voorjaar en de zomer van 2015, was als volgt ingedeeld:

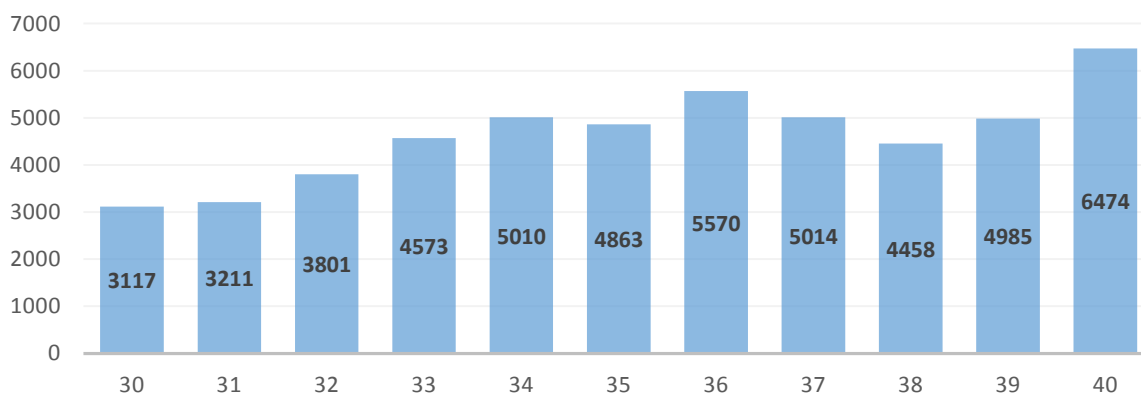
Week 15	Workshop
Week 16 t/m 19	Ontwikkelen methode en selectie interventies
Week 20 t/m 25	Ontwikkeling en productie interventies. Opstellen meetmethode
Week 26 t/m week 28	0-meting
Week 29	Plaatsen voorzieningen
Week 30 t/m 32	1-meting
Week 33	Ondernemersaanpak
Week 34 t/m 36	2-meting
Week 37	Publieksactie
Week 37 t/m 40	3-meting
Week 41 t/m 43	Analyse resultaten en rapportage

Belangrijkste resultaten

De nieuwe voorzieningen worden goed gebruikt

Gedurende 11 weken zijn er ruim 50.000 peuken opgevangen in de peukenkokers aan de afvalbakken. Het aantal peuken nam wekelijks toe (terwijl het niet drukker werd op de Lijnbaan), waaruit we kunnen concluderen dat men de voorzieningen steeds vaker gebruikt.

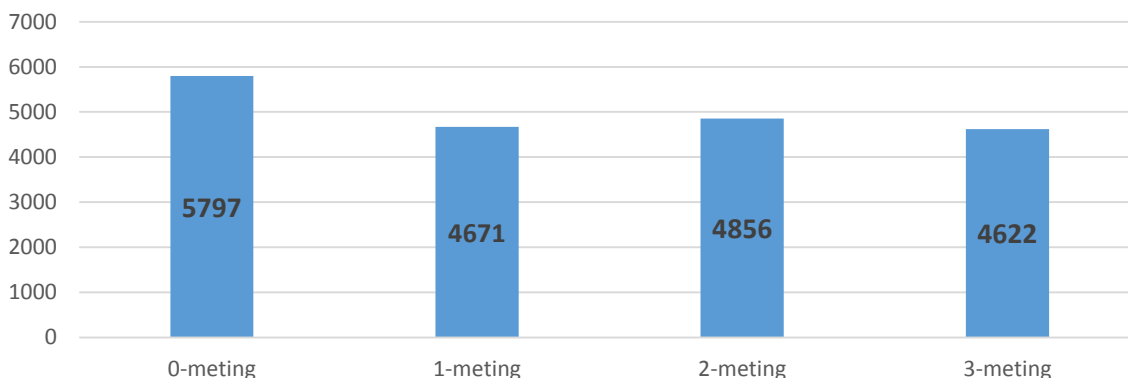
Aantal peuken opgevangen in nieuwe voorzieningen in Lijnbaangebied

Het aantal peuken op de grond neemt af, vooral na het plaatsen van de voorzieningen

Tijdens iedere meting zijn het aantal peuken op de grond geteld. Na het plaatsen van de voorzieningen (tussen de 0-meting en de 1-meting) zien we een duidelijke daling van het aantal peuken op de grond.

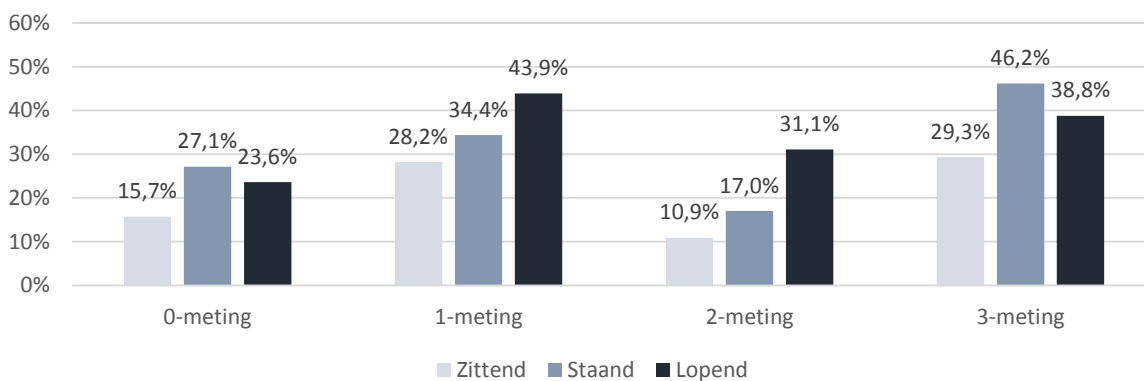
Totaal aantal getelde sigaretten op straat in 15 meetvakken, gesplitst naar meting

Lopende en staande rokers gedragen zich beter dan zittende rokers

Uit de observaties is gebleken dat wanneer rokers staan of lopen, zij hun peuk vaker in de afvalbak of peukenvoorzieningen deponeren dan zittende rokers, die nog altijd meestal hun peuk op de grond gooien.

Percentage rokers dat zijn peuk juist weggooit

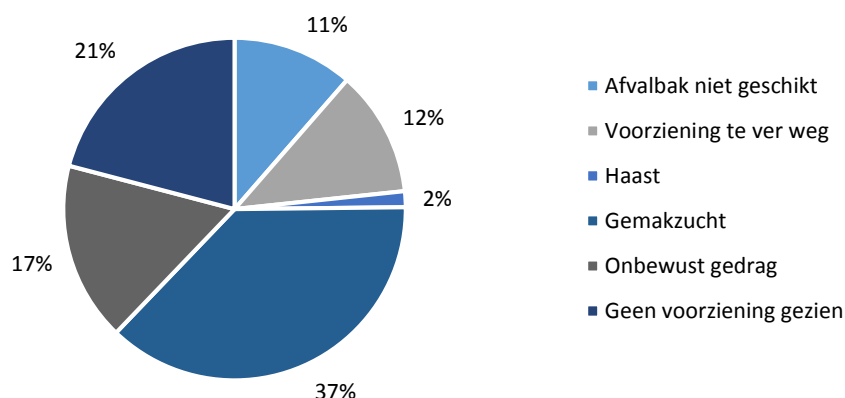

Mening en gedrag ten aanzien van sigarettenpeuken zijn nog niet consistent

79% van de rokers ziet zijn sigarettenpeuk als afval (oftewel, ruim 1/5 van de rokers ziet zijn peuk niet als afval) en zowel rokers als niet-rokers vinden het erg belangrijk om te winkelen in een schoon centrum (gemiddeld een 8, op een schaal van 1 tot 10). Toch gooit nog altijd de meerderheid van de rokers zijn peuk op straat. 61% van de rokers die tijdens de pilot hun peuk op de grond gooiden geeft aan dat ze dit normaal ook altijd doen. Ook van de rokers die tijdens de pilot de nieuwe voorzieningen of afvalbakken gebruikten, geeft 24% toe dat ze hun peuken meestal op de grond gooien. En van alle (900) geobserveerde rokers gooide 73% hun peuk op de grond.

De reden voor dit onjuiste gedrag is vooral gemakzucht.

Reden voor onjuist weggoien van peuk door roker

Het gebied wordt zichtbaar schoner

Verschillende reacties uit het veld bevestigen het beeld dat de aanpak daadwerkelijk de peukenproblematiek in het Lijnbaangebied heeft verminderd. Zo geven de reinigers aan minder peuken aan te treffen en zijn de scores op de 2-wekelijkse schouw door de gebiedsbeheerder positiever. Bovendien concludeerde Royal HaskoningDHV in haar halfjaarlijkse inspectie *“Er is heel beperkt zwerfvuil aangetroffen op de Lijnbaan. Plaatsen waar eerder veel peuken aangetroffen werden (...) waren schoner dan voorheen. Dit kan een effect zijn van de nieuwe asbakken die in het gebied op de afvalbakken gemonteerd zijn.”*

Aanbevelingen

De voorzieningen worden veelvuldig gebruikt, maar tegelijkertijd gaf 60% van de rokers desgevraagd aan de nieuwe voorzieningen niet gezien te hebben. Ook blijkt vooral net na plaatsing van de voorzieningen en na de publieksactie een toename van het aantal rokers dat het juiste gedrag vertoont. Dit leidt tot de volgende aanbevelingen:

- ✓ Communicatieve interventies om te wijzen op de voorzieningen, denk bijvoorbeeld aan tijdelijke actie met posters op locaties waar de bezoeker het Lijnbaangebied inloopt.
- ✓ Voorzieningen aan beide zijden van de afvalbak, zodat ze vanuit meerdere (loop)richtingen zichtbaar zijn.
- ✓ Op meer locaties vergelijkbare voorzieningen plaatsen. Als de roker op meerdere locaties in Rotterdam dezelfde peukenkokers of zuilen ziet, draagt dat niet alleen bij aan de herkenbaarheid, het wordt ook makkelijker om consequent het goede gedrag te vertonen.